

TIMOTHY KAISER-NIKŠA VUJNOVIĆ-MARGARET DARMANIN
STAŠO FORENBAHER-SHEELAGH FRAME-BRUNO MARIJANOVIĆ

ISTRAŽIVANJE U BADNJU (VELI POKRIVENIK), 1991.

UDK 903.32 (497.13) »6347«

Prethodno priopćenje

Preliminary Communication

Primljeno: 22. IV. 1992.

Received:

Timothy Kaiser - Royal Ontario Museum; Nikša Vujnović - Centar za zaštitu kulturne baštine otoka Hvara; Margaret Darmanin - University of Toronto; Stašo Forenbaher, Filozofski fakultet, Zagreb; Sheelagh Frame - University of California, Berkeley; Bruno Marijanović - Arheološki muzej, Split

Otkriveno je oko 800 ulomaka posuda (hvarska kultura), koje se mogu podijeliti u pet tipova: zdjele uvučenog oboda, bikonične zdjele, duboke kalotaste zdjele s i bez prstenasta vrata, zdjele s pojačanim obodom. Trećina fragmenata je ukrašena, i to ponajviše s linijama, trokutima, trakama i motivom gljive. Prikupljeno je i oko 1500 komada kremenog oruđa i otpadnog iverja. Uočena je i mikrolitska komponenta. Životinjske kosti predstavljene su u neznatnom broju (ponajviše kosti ovce i raznih glodavaca).

Uvod

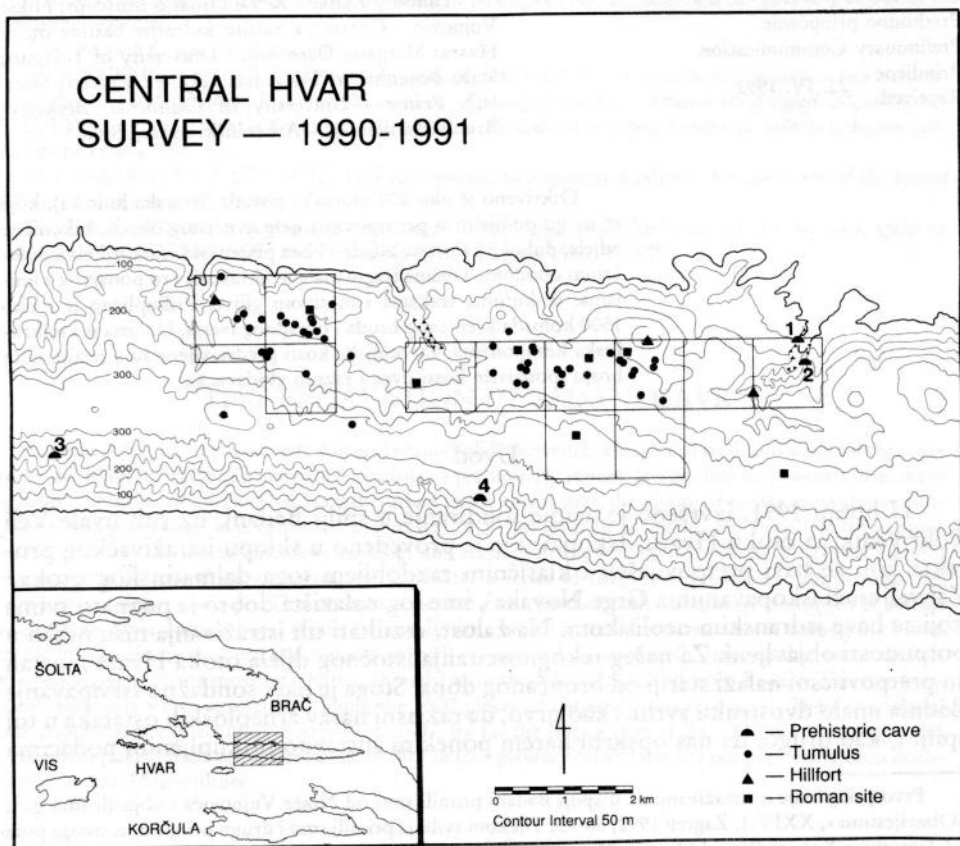
U lipnju 1991. izvršeno je manje sondiranje u spilji Badanj, uz rub uvale Veli Pokrivenik na otoku Hvaru. Iskopavanje je provedeno u sklopu istraživačkog projekta koji se bavi pretpoviješću i klasičnim razdobljem toga dalmatinskog otoka.¹ Zahvaljujući iskopavanjima Grge Novaka², ime tog nalazišta dobro je poznato svima koji se bave jadranskim neolitikom. Na žalost, rezultati tih istraživanja nisu nikad u potpunosti objavljeni. Za našeg rekognosciranja istočnog dijela otoka Hvara izostali su pretpovijesni nalazi stariji od brončanog doba. Stoga je naše sondažno iskopavanje Badnja imalo dvostruku svrhu: kao prvo, da razjasni narav arheoloških ostataka u toj spilji i, kao drugo, da nas opskrbi barem ponekim sustavno prikupljenim podacima

Prvo priopćenje o istraživanjima u spilji Badanj primili smo od Nikše Vujnovića i objavili smo ga u »Obavijestima«, XXIV/1, Zagreb 1992, 68-73. Tijekom svibnja primili smo i drugo priopćenje, ovoga puta od Timothyja Kaisera (Royal Ontario Museum). Zbog nekih novih podataka i zanimljivosti, a s obzirom na to da se oba izvještaja donekle nadopunjuju, objavljujemo i drugi prilog istraživanju u spilji Badnju. Op. ur.

o neolitiku istočnog dijela Hvara. Prikupljeni nalazi još nisu u potpunosti analizirani. Zasad se može reći da je istraživanje donijelo ponešto novih podataka o korištenju spilje u vrijeme kasnog neolitika (posebno što se tiče kremene industrije). Ti rezultati također upućuju na to da treba promijeniti procjenu arheološke važnosti nalazišta. Ono je dosad smatrano važnim ponajprije zbog svojeg pretpostavljenog ritualnog karaktera. Takva njegova funkcija nije, međutim, dokumentirana odgovarajućim nalazima. Umjesto toga, smatramo da stvarno značenje Badnja leži u podacima koje nam to nalazište može pružiti glede kronologije kasnog neolitika i korištenja sirovina na otoku Hvaru.

Položaj

Spilja Badanj³ nalazi se uz jugozapadni kraj uvale Veli Pokrivenik, jedne od mnogobrojnih uvala uz sjevernu obalu otoka Hvara (slika 1). Zaljev je zapravo nastavak uske doline strmih blokova koja se od sredine otoka spušta prema sjeveru. Donji dio doline potopljen je dizanjem razine mora krajem pleistocena. Istočnu i zapadnu

Sl. 1. Položaj Badnja (Veli Pokrivenik) i rekognosciranog područja istočnog dijela Hvara; 1 spilja Badanj, 2 spilja Bačva, 3 Grapčeva spilja, 4 Tamna spilja

stranu zaljeva čine strme stijene visoke pedesetak metara, dok je uz južni kraj uvala optočena žalom od valutica. Kako niti tijekom atlantika more još nije u potpunosti doseglo današnju razinu, za vrijeme neolitičkog korištenja spilje žalo se vjerojatno nalazilo nešto niže prema otvorenom moru. Visoke stijene štite uvalu od vjetrova (izuzev bure), ali je istovremeno i zasjenjuju: neposredna insolacija zimi je ograničena na samo dva sata na dan.

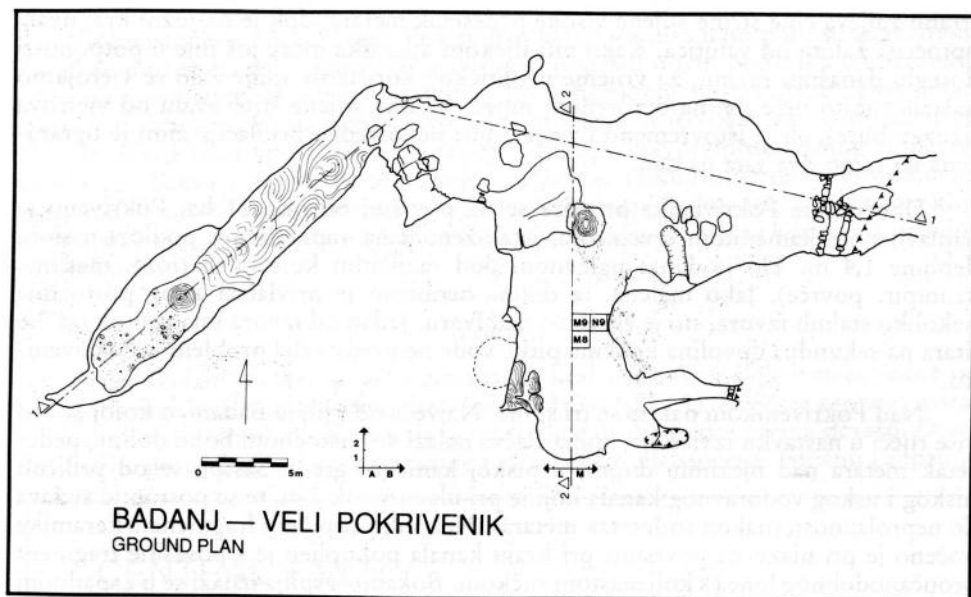
Dno doline Pokrivenika prostire se na površini od oko 21 ha. Pokriveno je naplavljenom kamenitom crvenicom, istaloženom na vapnenačkoj podlozi u sloju debljine 1,4 m. Tlo je danas uglavnom pod različitim kulturama (loza, masline, krumpir, povrće). Iako malena, ta dolina neobično je privlačna zbog postojanja nekoliko stalnih izvora, što je rijetkost na Hvaru. Jedan od izvora ima protok od 2,6 litara na sekundu: dovoljna količina pitke vode ne predstavlja problem u Pokriveniku.

Nad Pokrivenikom nalaze se tri spilje. Najveća od njih je *Badanj*, o kojoj će biti više riječi u nastavku izvještaja. Spilja *Bačva* nalazi se u istočnom boku doline, pedesetak metara nad njezinim dnom, u niskoj kamenoj gredi. Sastoji se od prilično niskog i uskog vodoravnog kanala koji je pri ulazu visok 2 m, te se postupno sužava do neprolaznosti (nakon tridesetak metara). Nekoliko atipičnih fragmenata keramike uočeno je pri ulazu na površini; pri kraju kanala pokupljen je s površine fragment brončanodobnog lonca s koljenastom ručkom. *Bokanova* spilja nalazi se u zapadnom boku doline. U njoj nisu zamijećeni tragovi pretpovijesnog korištenja.

Spilja *Badanj* znatno je prostranija od svojih susjeda. Nalazi se u stijeni koja se danas uzdiže neposredno nad samim zaljevom. Ulaz, oblika impozantne okomite pukotine visoke 17 i široke 4,5 metra, 18 je metara nad razinom mora, okrenut prema istoku. Zahvaljujući tome, veći dio spilje ujutro je preplavljen suncem i ostaje dobro osvijetljen tijekom svega dana. Orijentacija ulaza istovremeno zaklanja unutrašnjost spilje od većine dominantnih vjetrova.

Nakon ulaza, tlo se strmo uspinje prema unutrašnjosti. Spilja se može podijeliti na tri dijela (slike 2-4). Prostrana glavna dvorana dugačka je oko 20, široka do 10 i visoka 15-16 metara. Širok otvor povezuje je prema jugu s bočnom dvoranicom, dugačkom oko 10 i širokom 6 metara. Dva manja otvora (»prozor« i »dimnjak«) osiguravaju dodatno osvjjetljenje tom prostoru. Konačno, na glavnu dvoranu nadovezuje se prema jugozapadu uski, mračni i strmi kanal; ovaj dio spilje sasvim je zaliven sigom i ne sadržava nikakvih pretpovijesnih tragova.

Tlo se gotovo svugdje u glavnoj i bočnoj dvorani sastoji od prašinasta sedimenta koji sadržava mnoštvo pretpovijesnih i recentnih artefakata. U cijelom donjem dijelu spilje vidljivi su također tragovi nekadašnjeg sedimenta (ili sedimenata) koji danas nedostaje. Ti se tragovi sastoje u ovome: ostaci samog sedimenta uz jugozapadni zid spilje, te u sredini glavne dvorane, oko središnjeg stalagmita. Navedeni ostaci sedimenata sadržavaju keramiku, kremen i životinjske kosti, a sačuvali su se zahvaljujući izlučivanju kalcijeva karbonata koji ih je stabilizirao. Već nakon letimičnog pregleda jasno je da velik dio stratigrafije ovog lokaliteta nedostaje: prema našoj procjeni, izgubljen je oko 0.5 do 1 m sloja. Prema riječima mještana, taj gubitak novijeg je datuma. U velikoj mjeri mogao bi biti posljedica erozije koja je nastupila nakon prijašnjih iskopavanja (v. u nastavku), koja su opasno potkopala i onako nestabilan nagnuti sediment.

Sl. 2. Badanj (Veli Pokrivenik), tlocrt

Narav ostalih oštećenja u spilji manje je tajanstvena. Tragovi prekopavanja mnogobrojni su i očiti. Osim sonde koje su iskopali prethodni istraživači, postoji nekoliko svježih pljačkaških rovova, od kojih su neki iskopani unatrag dvije godine. Spilja Badanj jasno je uočljiva s mora, zgodno smještena nad žalom, te nije čudo što privlači pažnju turista, katkad s vrlo lošim posljedicama. Jedini možda neporemećeni dio nalazišta mogao bi se nalaziti ispod gomile zemlje koju je u sjeveroistočnom dijelu glavne dvorane ostavio za sobom netko od prijašnjih istraživača.

Dosadašnja istraživanja

Prvi objavljeni spomen Badnja dolazi od speleologa U. Giromette, koji je svoje posjete i sondiranja tijekom dvadesetih godina ovog stoljeća opisao u novinama i planinarskim listovima⁴. Ubrzo nakon toga spilju je sondirao psiholog R. Bujas. Rezultati njegova »istraživanja« nisu poznati. Badanj je privukao pozornost Grge Novaka već 1940, no prava iskopavanja uslijedila su tek 1947. Njegov asistent V. Miroslavljević kasnije je nastavio Novakov rad u spilji. Rezultati njihovih istraživačkih kampanja 1947, 1948. i 1950. tek su djelomično objavljeni⁵. Novak je već tada uočio poremećenost sedimenta. Uz opis mnogobrojnih fragmenata neolitičke hvarske keramike ukrašenih karakterističnim urezanim i slikanim motivima, Novak navodi i nalaz dvaju nepotpunih ljudskih skeleta (jednog djeteta i jedne odrasle osobe). Također navodi neuobičajeno obilje kremenog oruđa i iverja.⁶ Izuzev tih općih naznaka, Novakova i Miroslavljevićeva istraživanja pružaju razmjerno malo korisnih informacija: objavljeni izvještaji su nejasni, a nalazi su u međuvremenu nestali.

Unatoč nezadovoljavajuće dokumentiranosti nalazišta, Badanj nakon 1952. godine zauzima prilično značajno mjesto u hrvatskoj arheološkoj literaturi. Novak,

Mirosavljević, te kasnije Batović, naglašavaju pojedine osobine nalazišta, kao na primjer pretpostavljeni »ritualni« značaj (na temelju ljudskih skeletnih ostataka), te hipotetične veze s Grčkom i Egejom (na temelju tipoloških analogija keramike)⁷.

Zbog svih navedenih razloga smatrali smo opravdanim poduzeti istraživanje ograničenog opsega, sa svrhom utvrđivanja stvarnog potencijala i sadašnjeg stanja očuvanosti nalazišta.

Sondažno iskopavanje 1991.

Sonda površine 3 m² otvorena je u sjevernom dijelu bočne dvorane, na mjestu gdje je ona povezana s glavnom dvoranom (sl. 2). Taj je položaj odabran iz dva razloga. Sva prethodna objavljena iskopavanja te većina pljačkaških rovova iskopani su u glavnoj dvorani, dok bočna dvorana nije bila arheološki istraživana. Pregledom tla u bočnoj dvorani ustanovljeno je da je njezin najmanje poremećeni dio vjerojatno upravo onaj na prijelazu u glavnu dvoranu.

Iskopavanje je provedeno poštujući postojeće stratigrafske jedinice. Korišten je isključivo mali ručni alat, a sav iskopani materijal prosijavan je kroz sita otvora 2 mm. Na žalost, nije bilo moguće provesti mokro sijanje i flotaciju, no unatoč tome smatramo da je prikupljanju arheoloških nalaza posvećena pozornost koja odgovara pokusnoj naravi iskopavanja.

Ukupna debljina sedimenata koji leže na vapnenačkom živcu iznosi manje od jednog metra. Približno polovicu od toga čini kulturni sloj, koji nigdje nije deblji od pola metra. Iskopani sedimenti mogu se stratigrafski podijeliti u četiri osnovne skupine (sl. 5).

Neposredno na živcu leži žućkasta i narančasta ilovača u debljini od 40 do 50 cm. Površina toga sloja je neravna i nagnuta prema sjeveru, odnosno glavnoj dvorani. Sloj je sterilan, izuzev ponešto intruzivnih nalaza koji su prikupljeni iz njegova vršnog dijela.

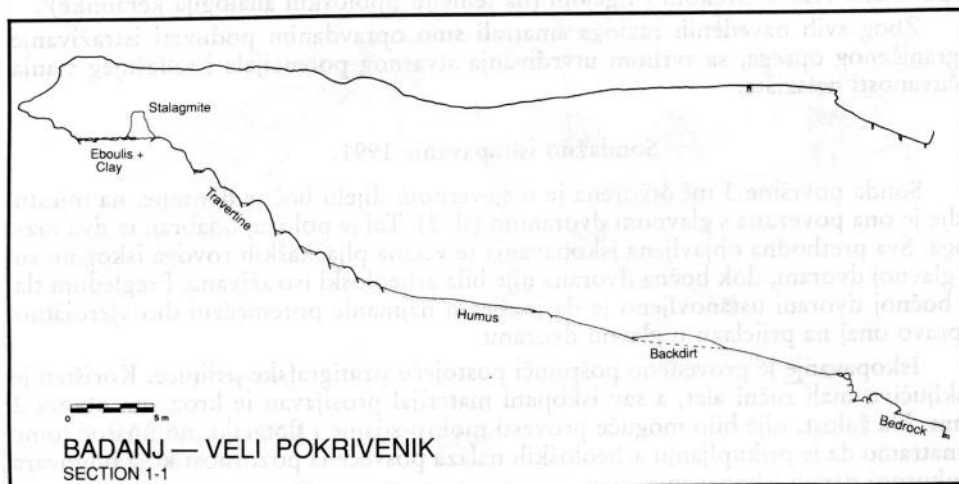
Iduća skupina stratigrafskih jedinica označava najraniji boravak ljudi u tom dijelu spilje. Njihova ukupna debljina je 15-25 cm. Sediment se sastoji od nekoliko uzastopnih pepeljastih kulturnih proslojaka kroz koje je u sjeverozapadnom kutu kvadrata M8 prokopana mala jama, a ta je opet preslojena daljnjim pepeljastim kulturnim sedimentom. Iz cijelog toga dijela sloja prikupljeno je obilje ulomaka keramike, kremenja i ugljena, no razmjerno malo životinjskih kostiju. Navedene stratigrafske jedinice predstavljaju ostatke niza povremeno korištenih vatrišta, te pripadajućih im otpadaka. Poput sloja na kojem leži, i ova skupina sedimenata nagnuta je prema sjeveru, odnosno glavnoj dvorani.

Uz navedene, još jedna stratigrafska jedinica uočena je uz zid spilje. Radi se o rubnoj pukotini koja je zasuta materijalom iz mladih slojeva.

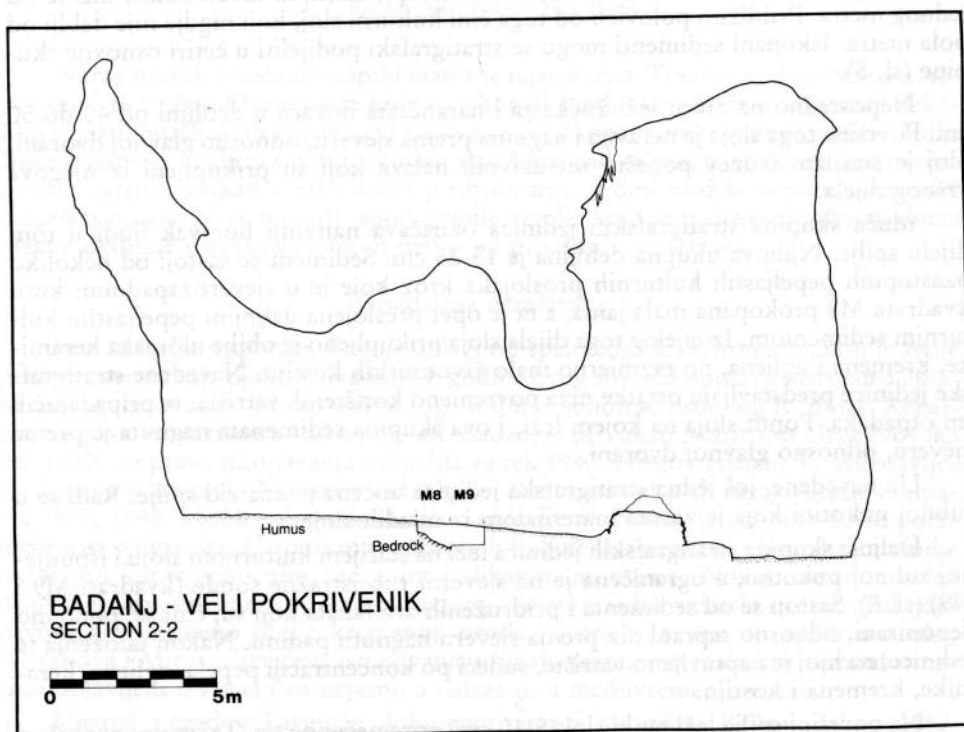
Daljnja skupina stratigrafskih jedinica leži na starijem kulturnom sloju i ispunjenoj rubnoj pukotini, a ograničena je na sjeverni rub istražne sonde (kvadrati M9 i N9) (sl. 6). Sastoji se od sedimenta i pridruženih artefakata koji su, čini se, ponovno deponirani, odnosno saprani niz prema sjeveru nagnutu padinu. Nakon taloženja te jedinice, na njoj je napravljeno vatrište, sudeći po koncentraciji pepela, ugljena, keramike, kremenja i kostiju.

Na površini spilje leži tanki sloj (5-10 cm) poremećenog tla. Taj je sloj neobično bogat arheološkim nalazima. Učestalost nalaza na površini i neposredno ispod nje

može se objasniti kao posljedica erozije koja se, vjerojatno, dogodila u spilji tijekom posljednjih nekoliko desetljeća.

Sl. 3. Badanj (Veli Pokrivenik), presjek, 1-1

Sl. 4. Badanj (Veli Pokrivenik), presjek, 2-2

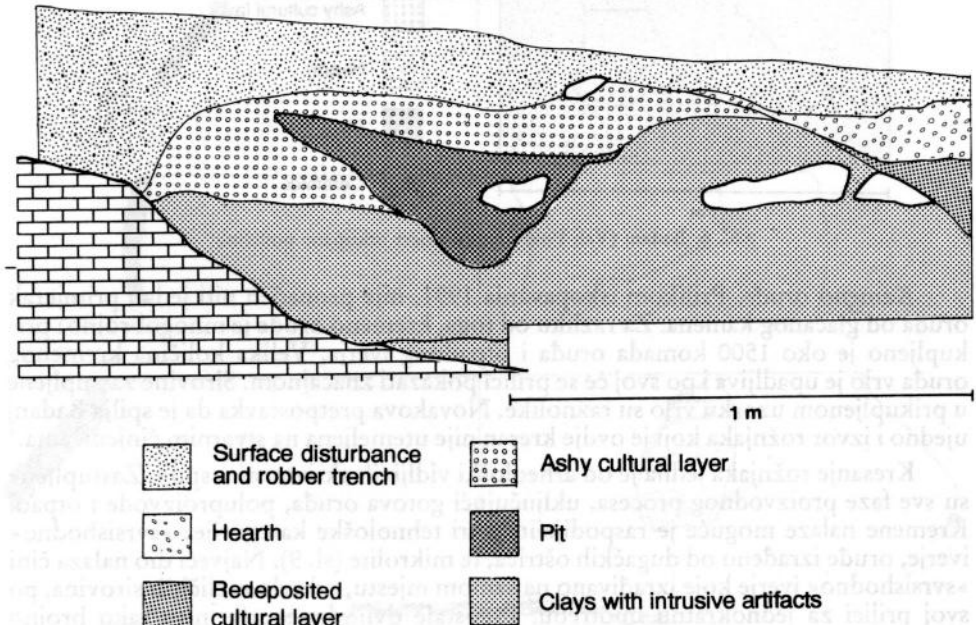
Konačno, u južnom dijelu kvadrata M9 uočena je duboka, pravilna jama novijeg datuma. Njezina ispunja sadržavala je mnoštvo kremenog iverja, razmjerno malo keramike, te ulomak zelenog stakla od boce. Riječ je, bez sumnje, o pljačkaškom rovu.

Naše istraživanje svakako potvrđuje opažanja o poremećenosti nalazišta. Većina preostalog materijala u spilji po svojoj prilici ne nalazi *in situ*. Unutar naše istražne sonde, jedini sigurni materijal potječe iz najranije serije stratigrafskih jedinica. Sav preostali sediment poremećen je ili ponovno deponiran, bilo u davnini ili nedavno.

Keramika. Keramički nalazi sastoje se od oko 800 ulomaka posuda.⁸ Čini se da je keramika iz Badnja izrađivana iz prilično ujednačene gline, obično uz dodatak kalcitnog praha s veličinom zrna od 0,1 do 2 mm u promjeru. Razmjerno je tvrde strukture, pretežno pečena u oksidacijskim uvjetima. Prisutno je i nešto redukcijskih ili neujednačeno pečenih ulomaka. Tipološki gledano, repertoar oblika homogen je i jednostavan, ograničen na različite vrste zdjela. Svi zastupljeni oblici poznati su otprije s drugih nalazišta hvarske kulture. Možemo ih podijeliti u pet tipova: zdjele uvučenog oboda, bikonične zdjele, duboke kalotaste zdjele, duboke kalotaste zdjele s prstenastim vratom, te zdjele s izvana pojačanim obodom (sl. 7).

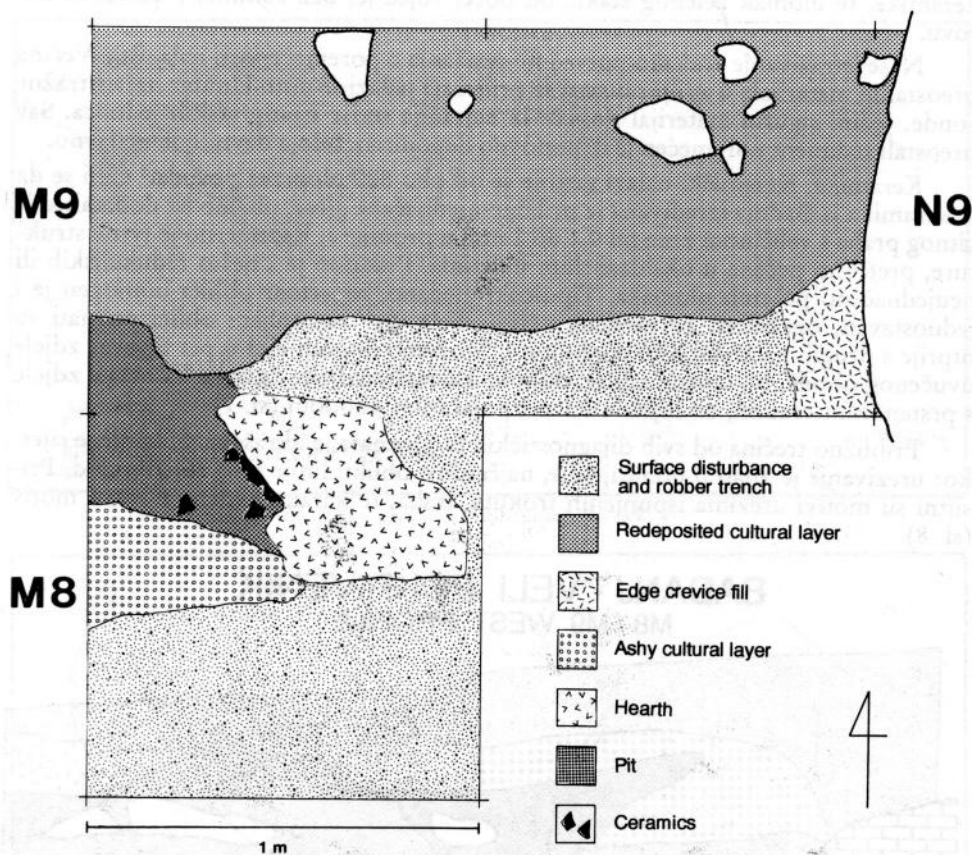
Približno trećina od svih dijagnostičkih fragmenata je ukrašena. Slikanje je rijetko: urezivanje je znatno uobičajenije, najčešće u obliku linije koja slijedi obod. Prisutni su motivi urezima ispunjenih trokuta, traka, te karakteristični gljivasti motiv (sl. 8).

BADANJ - VELI POKRIVENIK M8 / M9 WEST PROFILE

Sl. 5. Badanj (Veli Pokrivenik), zapadni profil kvadrata M8-M9

BADANJ - VELI POKRIVENIK

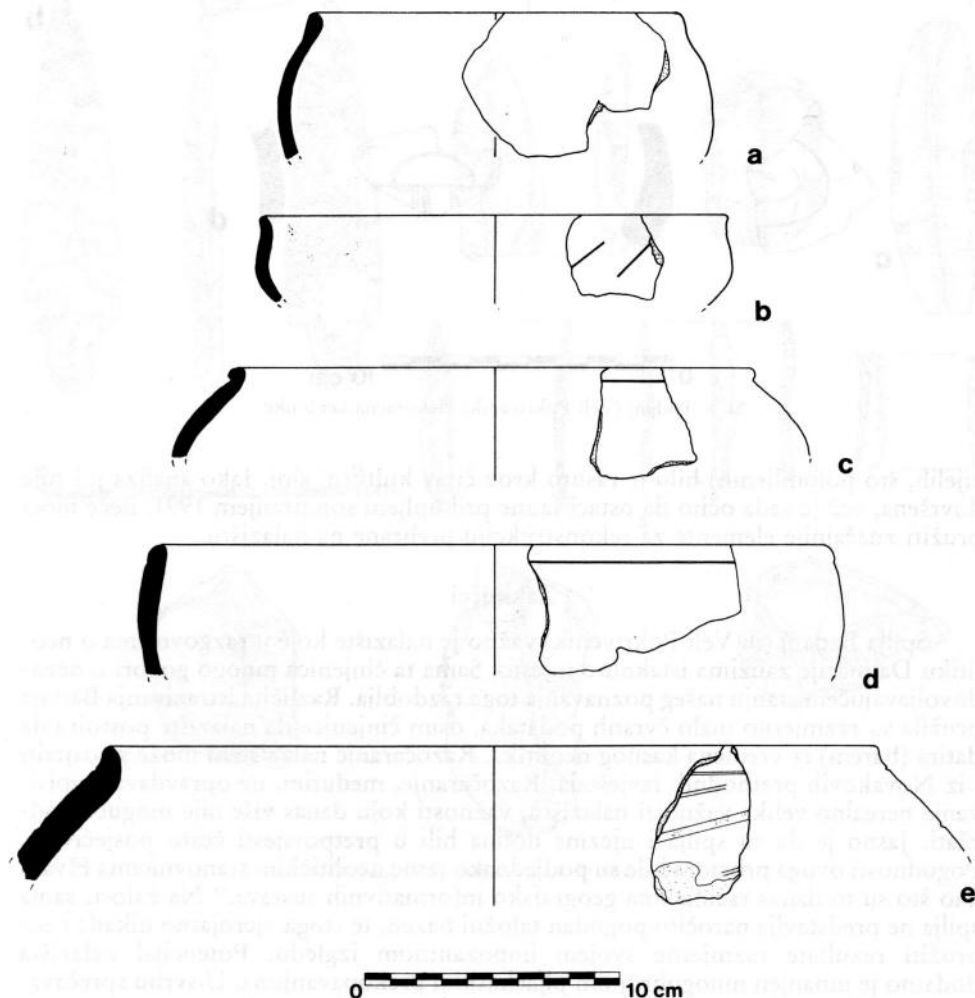
Sl. 6. Badanj (Veli Pokrivenik), tlocrt otkopane površine

Kameno oruđe. Prilikom iskopavanja 1991. nije pronađen niti jedan primjerak oruđa od glačanog kamena. Za razliku od toga, kremeno oruđe je mnogobrojno: prikupljeno je oko 1500 komada oruđa i otpadnog iverja. Velika količina kremenog oruđa vrlo je upadljiva i po svoj će se prilici pokazati značajnom. Sirovine zastupljene u prikupljenom uzorku vrlo su raznolike. Novakova pretpostavka da je spilja Badanj ujedno i izvor rožnjaka koji je ovdje kresan nije utemeljena na stvarnim činjenicama.⁹

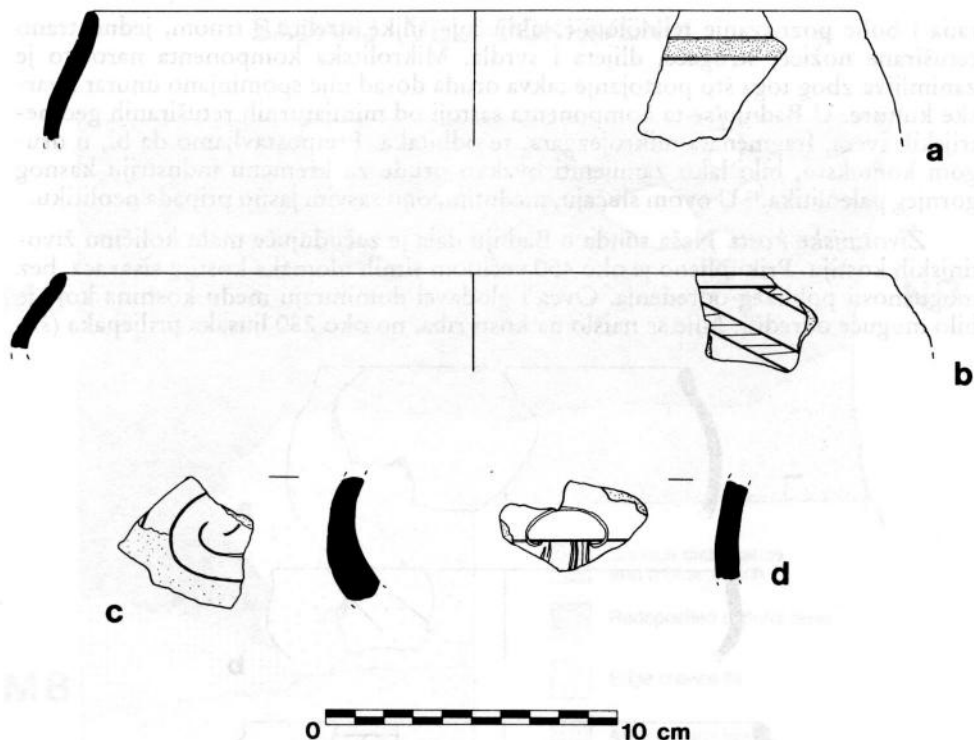
Kresanje rožnjaka jedna je od arheološki vidljivih aktivnosti u spilji. Zastupljene su sve faze proizvodnog procesa, uključujući gotova oruđa, poluproizvode i otpad. Kremene nalaze moguće je raspodijeliti u tri tehnološke kategorije: »svrsishodno« iverje, oruđe izrađeno od dugačkih oštrica, te mikrolite (sl. 9). Najveći dio nalaza čini »svrsishodno« iverje koje izrađivano na samom mjestu, od vrlo različitih sirovina, po svoj prilici za jednokratnu upotrebu. Preostale dvije kategorije nisu tako brojno zastupljene. Oruđe izrađeno od dugačkih oštrica, izrada koja zahtijeva veće ulaganje

rada i bolje poznavanje tehnologije, uključuje šiljke strelica s trnom, jednostrano retuširane nožice, strugače, dlijeta i svrdla. Mikrolitska komponenta naročito je zanimljiva zbog toga što postojanje takva oruđa dosad nije spominjano unutar hvarske kulture. U Badnju se ta komponenta sastoji od minijaturnih retuširanih geometrijskih ivera, fragmenata mikrojezgara, te odbitaka. Pretpostavljamo da bi, u drugom kontekstu, bilo lako zamijeniti ovakvo oruđe za kremenju industriju kasnog gornjeg paleolitika.¹⁰ U ovom slučaju, međutim, ono sasvim jasno pripada neolitiku.

Životinjske kosti. Naša sonda u Badnju dala je začuđujuće malu količinu životinjskih kostiju. Prikupljeno je oko 450 većinom sitnih ulomaka kostiju sisavaca, bez mogućnosti pobližeg određenja. Ovca i glodavci dominiraju među kostima koje je bilo moguće odrediti. Nije se naišlo na kosti riba, no oko 280 ljusaka priljepaka (što

Sl. 7. Badanj (Veli Pokrivenik), keramički tipovi

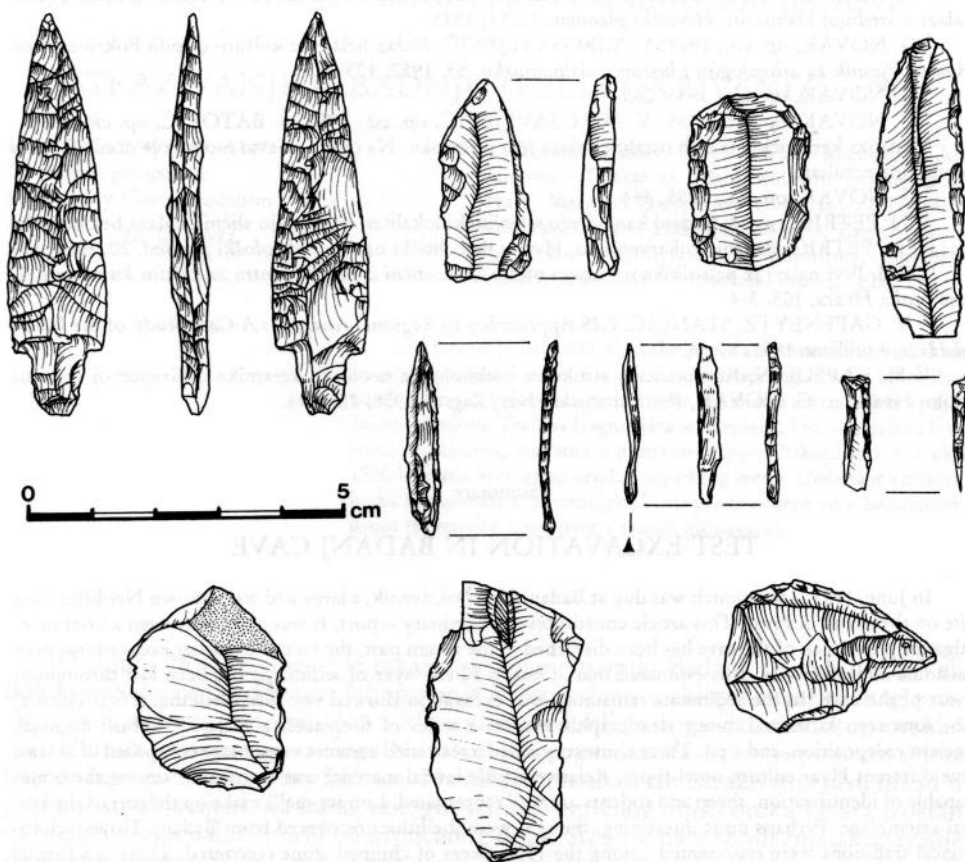
Sl. 8. Badanj (Veli Pokrivenik), dekoracija keramike

cijelih, što polomljenih) bilo je rasuto kroz čitav kulturni sloj. Iako analiza još nije dovršena, već je sada očito da ostaci faune prikupljeni sondiranjem 1991. neće moći pružiti značajnije elemente za rekonstrukciju prehrane na nalazištu.

Zaključci

Spilja Badanj (ili Veli Pokrivenik) važno je nalazište koje u razgovorima o neolitiku Dalmacije zauzima istaknuto mjesto. Sama ta činjenica mnogo govori o neza-dovoljavajućem stanju našeg poznavanja toga razdoblja. Različita istraživanja Badnja pružila su razmjerno malo čvrstih podataka, osim činjenice da nalazište postoji i da datira (barem) iz vremena kasnog neolitika. Razočaranje nalazištem može se osjetiti i iz Novakovih prethodnih izvještaja. Razočaranje, međutim, ne opravdava pripisi-vanje nerealno velike važnosti nalazištu, važnosti koju danas više nije moguće pod-ržati. Jasno je da su spilja i njezina dolina bili u pretpovijesti često posjećivani. Pogodnosti ovoga prostora bile su podjednako jasne neolitičkim stanovnicima Hvara kao što su to danas računalima geografsko informativnih sustava.¹¹ Na žalost, sama spilja ne predstavlja naročito pogodan taložni bazen, te stoga vjerojatno nikada neće pružiti rezultate razmjerno svojem impozantnom izgledu. Potencijal nalazišta dodatno je umanjen mnogobrojnim pljačkaškim prekopavanjima. U svrhu sprečava-nja budućih takvih zahvata postavili smo na ulaz u spilju metalna vrata.

Unatoč rečenom, spilja Badanj i nalazi prikupljeni iz nje nastavit će pružati nove arheološke podatke. Uzorci ugljena iz dvaju kulturnih slojeva trebali bi nas opskrbiti prvim obavljenim analizama (^{14}C) za hvarsku kulturu. Tehnološka analiza keramike (petrološka analiza i neutronska aktivacija) koja je u tijeku znatno će nadopuniti podatke koje je svojedobno objavio M. Karšulin.¹² Od barem je jednake važnosti analiza kremenog oruđa; do danas još ne raspolažemo niti jednom cjelovitom studijom takve proizvodnje unutar hvarske kulture. Moguće je da će analize keramike i kremenca pridonijeti barem u izvjesnoj mjeri u našem shvaćanju kasnoneolitičkog gospodarstva otoka Hvara.

Sl. 9. Badanj (Veli Pokrivenik), kremena industrija

¹ J. HAYES, T. KAISER, B. KIRIGIN, and N. VUJNOVIĆ, Otok Hvar - sustavna rekognosciranja Zastražišća u godini 1990, *Obavijesti HAD*, XXIII (2), 1991, 41-45.

² G. NOVAK, Izvještaj o prethistorijskim istraživanjima otoka Hvara, *Ljetopis JAZU*, 59, 1949, 149-160; IDEM, *Prethistorijski Hvar*, Zagreb 1955; IDEM, *Hvar kroz stoljeća*, Zagreb 1972, 15-16. Špilja se i dalje često citira; v. Š. BATOVIĆ, Jadranska zona, *Praistorija jugoslavenskih zemalja*, 2, Sarajevo 1979, 473-634.

³ Nalazište se u arheološkoj literaturi spominje pod više različitih imena. G. Novak ga naziva »Spilja u Pokriveniku«. To, međutim, može dovesti do zabune zbog postojanja drugih spilja u okolici. Mi smo slijedili ime kojim se koriste mještani, a to je »Badanj«. Sama uvala, zvana *Porto Coperto* na austrijskim kartama iz devetnaestog stoljeća, zapravo se, prema N. Petriću, zove *Pokarvenik*; međutim, kako sve suvremene karte, kao i današnji stanovnici uvale, imaju ili rabe ime »Pokrivenik«, i mi smo zadržali to ime.

⁴ U. GIROMETTA, Grapčeva spilja na otoku Hvaru, *Novo Doba*, 124, 3. V. 1923; IDEM, Spiljski nalazi u srednjoj Dalmaciji, *Hrvatski planinar*, 10/11, 1935.

⁵ G. NOVAK, *op. cit.*, 1949; V. MIROSAVLJEVIĆ, Nalaz heladske kulture u spilji Pokrivenik na Hvaru, *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku*, 53, 1952, 123-133.

⁶ G. NOVAK, *op. cit.*, 1955, 265.

⁷ G. NOVAK, *op. cit.*, 1955; V. MIROSAVLJEVIĆ, *op. cit.*, 1952; Š. BATOVIĆ, *op. cit.*, 1979.

⁸ Analiza keramičkih (i svih ostalih) nalaza je u postupku. Na ovom mjestu moguće je donijeti samo prethodne rezultate.

⁹ G. NOVAK, *op. cit.*, 1955, 344.

¹⁰ N. PETRIĆ, navodi Badanj kao gornjopaleolitički lokalitet, na temelju sličnih nalaza bez konteksta; cf. N. PETRIĆ, *Badanj*, Pokarvenik, o. Hvar - Paleolitički nalazi, *Arheološki pregled*, 20, 1978, 10-11; IDEM, Prvi nalazi iz paleolitika na našem otoku, *Periodični izvještaj Centra za zaštitu kulturne baštine otoka Hvara*, 105, 3-4.

¹¹ V. GAFFNEY i Z. STANČIĆ, *GIS Approaches to Regional Analysis: A Case Study of the Island of Hvar*, Ljubljana 1991, 81-86.

¹² M. KARŠULIN, Kompozicija, struktura i tehnologija neolitske keramike u Grapčevoj spilji na otoku Hvaru, u: G. NOVAK, *Prethistorijski Hvar*, Zagreb 1955, 281-294.

Summary

TEST EXCAVATION IN BADANJ CAVE

In June, 1991, a test trench was dug at Badanj-Veli Pokrivenik, a large and well-known Neolithic cave site on the island of Hvar. This article constitutes a preliminary report. It was clear from even a brief investigation that much of the cave has been disturbed in the recent past, the victim of earlier excavations, professional and otherwise. It is estimated that at least a 50 cm layer of sediments has been lost throughout most of the cave. In the sediments remaining, our excavation showed two late Neolithic (Hvar culture) horizons seen as several minor stratigraphic events: a series of fireplaces, associated rubbish disposal, ancient redeposition, and a pit. These contexts yielded a restricted ceramic assemblage composed of at least five different Hvar culture bowl types. Relatively little faunal material was recovered; among the bones capable of identification, sheep and rodents are well represented. Limpet shells make up the rest of the faunal assemblage. Perhaps most interesting, though, were the lithics recovered from Badanj. Three technological traditions were represented among the 1500 pieces of chipped stone recovered. There is a formal blade component, a microlithic component, and - by far the largest part of the collection - a component of expedient flakes. Such simultaneous flexibility in tool production and use has not previously been documented for the Hvar culture.